

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพของผู้สูงอายุ ในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Guidelines for Enhancement of Potential in Self-Development for
Career Creation among the Elderly in Wat Yom Community, Phra Nakhon
Si Ayutthaya Province

บุษกร วัฒนบุตร¹

Busakorn Watthanabut

Received: July 29, 2024

Revised: September 07, 2024

Accepted: September 26, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเอง 2) กำหนดสมรรถนะในการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเอง และ 3) เสนอแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพในตำบลของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัย ใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 คน ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาลักษณะและข้อสรุปรวม ผลการวิจัย พบว่า 1) ความต้องการในการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพในตำบลของผู้สูงอายุเป็นการพัฒนาอาชีพในชุมชนมาจากการกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลที่กระจายมายังท้องถิ่นจัดให้ ไม่ได้เกิดมาจากความต้องการของชุมชน ในขณะที่ผู้สูงอายุมีความต้องการทางสังคมเป็นการจัดทำโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเป็นเหตุนำเอาผู้สูงอายุออกมานอกบ้าน รวมไปถึงการสร้างกิจกรรมนันทนาการเพื่อการรวมกลุ่มสร้างสรรค์ อาทิเช่น การพัฒนาอาชีพ การเรียนรู้การทำของใช้ในบ้านเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน การ

¹ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ; North Bangkok University

Corresponding author, e-mail: aiey2516@yahoo.com

ทำกิจกรรมกระตุ้นเศรษฐกิจลดต้นทุน การออกกำลังกาย 2) การกำหนดสมรรถนะของการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพในตำบลของผู้สูงอายุเพื่อพัฒนาอาชีพ เช่น ทำผลิตภัณฑ์กลุ่ม สินค้าเครื่องใช้ภายในบ้าน อันเป็นการส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ ศึกษาดูงาน พัฒนากิจกรรมการทำสินค้าเพื่อใช้ในบ้านและนำมาจำหน่ายในชุมชน และ 3) แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพในตำบลของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีลักษณะเป็นการ ให้ความรู้ความเข้าใจโดยมีวิทยากรมาให้ความรู้สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ สร้างกิจกรรมส่งเสริมกลุ่มอาชีพในท้องถิ่น โดยการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ รวมทั้งมีการติดตามประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขพัฒนาไปสู่ความต้องการการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: การเสริมสร้างศักยภาพ, การพัฒนาตนเอง, ผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the need in self-development potential enhancement; 2) to determine the competency in self-development potential enhancement; and 3) to propose guidelines in self-development potential enhancement for career creation in the subdistrict of the elderly in Wat Yom community, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. This research was qualitative research with a semi-structured in-depth interview as a research tool used with 18 key informants who had a stake in community development. Data were analyzed by finding common characteristics and conclusions. The research results found that 1) the need in self-development for career creation in the subdistrict of the elderly was career development in the community from the policy of government that was distributed to the local area to provide, not from the community's needs. Meanwhile, the elderly had a social need to establish a school for the elderly to bring the elderly out of the house, including creating recreational activities for creative group gatherings, such as career development, learning to make household items for daily life, doing activities to stimulate the economy to reduce

costs, exercising, 2) there were determining the competence of self-development for career creation in the subdistrict of the elderly to develop careers, such as making products in the group, household items to promote the economy, study tours, developing activities to make products for home use and bring them to sell in the community, and 3) guidelines for enhancing the potential in self-development for career creation in the subdistrict of the elderly in Wat Yom community, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, were characterized by providing knowledge and understanding by having lecturers provide knowledge to support career group formation, creating activities to promote local career groups by supporting budgets, materials, equipment, and tools that were appropriate for occupations in order to create strength in occupations, including monitoring, evaluating, and improving and developing to the needs of self-development for career creation of the elderly in reality.

Keywords: Strengthening the Potential, Self-Development, Elderly

บทนำ

การก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่ทั่วโลกต้องตระหนักถึง โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่เป็นข้อตกลงระหว่างองค์การสหประชาชาติ (UN) กับประเทศต่าง ๆ ว่าจะร่วมมือสร้างโลกให้เติบโตอย่างยั่งยืนไปด้วยกันใน 17 เป้าหมาย ซึ่งในเป้าหมายที่ 17 เป็นการมุ่งประเด็น Partnerships for The Goals อันเป็นการสร้างพลังแห่งการเป็นหุ้นส่วนและการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม (World Health Organization, 1994) เป็นการสร้างความร่วมมือระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นการที่เตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุที่จะมีผลกระทบไปถึงโครงสร้างรัฐสวัสดิการทุกชนิด อาทิเช่น ประกันสังคม การสาธารณสุข หรือการดูแลสุขภาพ รวมไปถึงการผลิตคนเพื่อดูแลผู้สูงอายุยังไม่เพียงพอ ในขณะที่คนสูงอายุบางประเภทเป็นผู้สูงอายุที่เริ่มติดสังคม ดูแลตัวเองและคนรอบข้างได้ บางประเภทเป็นผู้สูงอายุที่เริ่มติดบ้าน พอช่วยเหลือตัวเองได้บ้าง รวมไปถึงผู้สูงอายุที่เริ่มติดเตียงที่ป่วยและช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ด้วยประเด็นดังกล่าวจึงเป็นแรงผลักดันให้ทุกประเทศพิจารณาการดำเนินการวางแผนถึงหลักคิดที่ว่าต้องให้การอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ ได้รับการดูแลจากสังคมรอบตัว และได้ใช้ชีวิตอย่างมีคุณค่าในเวลาที่เหลืออยู่ โดยให้ภาค

ประชาชนได้ช่วยกันดูแลกันเอง เพื่อสร้างคุณค่าต่อสังคมในวงกว้าง ด้วยการที่ผู้คนมาดูแลซึ่งกันและกันเพื่อให้ชีวิตจิตใจของคนทุกวัยสดใส เบิกบาน ซึ่งสถานการณ์ในปี 2516 ประชาชนในประเทศญี่ปุ่นได้ริเริ่มธนาคารเวลา จนเผยแพร่ไปทั่วญี่ปุ่น สร้างหัวใจหลักเป็นการดูแลผู้สูงอายุ และได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลญี่ปุ่นอย่างจริงจัง ผู้สูงอายุที่ยังพอแข็งแรงก็เลยมีโอกาสนิยมโยงตัวเองเข้ากับสังคมมากขึ้น ไม่ต้องรู้สึกโดดเดี่ยวอยู่ตัวคนเดียวที่บ้าน ทั้งได้รับการดูแลและบริการต่าง ๆ โดยไม่ต้องจ่ายเป็นเงินส่วนตัวหรือขอเงินจากลูกหลานมาใช้ ผู้สูงอายุจึงสามารถเก็บเงินตัวเองไว้ใช้จ่ายจำเป็นจริง ๆ คนหนุ่มสาวก็ได้ลดภาระที่เกี่ยวข้องกับปู่ย่าตายายไปได้มาก และในระดับประเทศ นี่เป็นการลดค่าใช้จ่ายของรัฐบาลในการดูแลผู้สูงอายุได้มากด้วย ซึ่งมีแต่ประโยชน์ ทั้งในทางร่างกายและจิตใจ (สุภาวดี เทียนธาดา และคณะ, 2564)

จากวิธิตัดกิ่งกล่าวกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมการพัฒนาชุมชน จึงมีการร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นพัฒนาเครือข่ายการสร้างการอยู่ร่วมกัน การเอื้ออาทรของทุกคน ทุกวัยในสังคมพัฒนาคนในทุกช่วงวัยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตด้วยตนเองได้อย่างมีคุณค่า และสร้างกลไกที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พร้อมรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ มั่นคงและชุมชนเข้มแข็ง นอกจากนั้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) มุ่งประเด็นการพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการรองรับสังคมสูงวัยโดยพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในทุกช่วงวัยในการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะผู้สูงอายุควรสร้างโอกาสในการทำงานให้เป็นไปตามศักยภาพ การส่งเสริมประสบการณ์ การสร้างรายได้ในการใช้ชีวิตประจำวัน การป้องกัน และดูแลสุขภาพทั้งกายและใจ โดยการสร้างสรรค์ระบบการจัดการ ระบบการดูแลสุขภาพเพื่อการสนับสนุนการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุ รวมไปถึงการสร้างสภาพแวดล้อมในการดูแลผู้สูงอายุด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน (ราชกิจจานุเบกษา, 2565) โดยนโยบายของรัฐบาลมุ่งประเด็นการสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้วยการสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วน เพื่อการเตรียมพร้อมเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั่วประเทศ

ในสถานการณ์ปัจจุบันประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นจำนวนมาก โดยร้อยละ 79 คือ ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ต้องได้รับการดูแลจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และมากไปกว่านั้นการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน จำนวนผู้สูงอายุมีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ส่งผลให้จำเป็นต้องมีผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการลดภาวะการพึ่งพิงให้น้อยลงจำเป็นต้องสร้างระบบการดูแลระยะยาวรองรับ โดยการมีส่วนร่วมของภาคีในพื้นที่ ได้แก่ ทีมสหวิชาชีพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล โดยการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชนและท้องถิ่น

จะทำให้ผู้สูงอายุเกิดภาวะที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี ดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี เกิดสังคมแห่งการเอื้ออาทร (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.), 2559)

จากที่มาของปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงจะศึกษาเพื่อการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพในการพัฒนากลุ่มอาชีพในตำบลเพื่อสร้างคุณค่าผู้สูงอายุในสังคมไทย ด้วยการมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันของระบบ กลไกในการสร้างกลุ่มอาชีพในตำบลซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่เป็นคุณูปการให้สังคมได้รับรู้ เกิดความเข้าใจ เรียนรู้ เพื่อไปสร้างการมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่เป็นสังคม Care and Share อันจะเป็นการกระตุ้นการตื่นตัวที่ผลักดันให้เกิดระบบเชื่อมโยงต่อการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพในการสร้างสังคมที่มีความสุขร่วมกันอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการในการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อกำหนดสมรรถนะในการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพในตำบลของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลในประเด็นวิจัยจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ที่ได้จัดทำ Snow ball จำนวน 3 กลุ่ม ทั้งสิ้นจำนวน 18 คน ดังนี้

1. กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำ
2. กลุ่มคณาจารย์การศึกษานอกโรงเรียน
3. กลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นประธานชมรมผู้สูงอายุ รองประธานชมรมผู้สูงอายุ และสมาชิกชมรมผู้สูงอายุในชุมชน

เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วนำมาประมวลผลเพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแบบเนื้อหาประกอบบริบท

สรุปผลการวิจัย

1. ความต้องการในการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การพัฒนาอาชีพในชุมชนมาจากการกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลที่กระจายมายังท้องถิ่น ไม่ได้เกิดมาจากความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชน สำหรับในทางเศรษฐกิจผู้สูงอายุในชุมชนจะมีความต้องการทำกิจกรรมกระตุ้นเศรษฐกิจลดต้นทุน ทำของใช้ประจำวันเองเพื่อการดำรงชีพในปัจจุบัน เนื่องด้วยเป็นการสร้างรายได้ ทำให้เกิดอาชีพมีความเจริญก้าวหน้าขึ้น เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ เพื่อเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัวซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในวิถีชีวิต ในขณะที่ด้านสังคม ผู้สูงอายุในชุมชนมีความต้องการโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อเป็นเหตุหน้าเฝ้าผู้สูงอายุออกมาทำกิจกรรมนอกบ้าน สร้างกิจกรรมนันทนาการเพื่อการรวมกลุ่มสร้างสรรค์ อาทิเช่น การออกกำลังกาย กิจกรรม สุขอนามัย ตรวจร่างกาย และ/หรือการสร้างกิจกรรมทางสังคมอันเป็นการลดความกังวลต่าง ๆ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงตามวัยของผู้สูงอายุทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายที่ความเสื่อมลงของอวัยวะต่าง ๆ อาทิเช่น การมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหวที่ช้าลง กระดูกและกล้ามเนื้อที่ลดน้อยลง การเคี้ยวอาหาร รวมถึงระบบอวัยวะภายในต่างๆที่มีระบบการทำงานที่เสื่อมลง รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่พบได้บ่อยครั้งในผู้สูงอายุ อาทิเช่น อาการซึมเศร้า วิตกกังวล การหงุดหงิด โกรธง่าย ขี้หลงขี้ลืม คิดมาก คิดวนไปวนมา ซึ่งอาการด้านจิตใจดังกล่าวอาจนำไปสู่การรับรู้ความมั่นใจที่อาจมีผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันได้ ซึ่งการพัฒนาอาชีพผู้สูงอายุตามศักยภาพและความสนใจในชุมชนควรต้องเป็นไปตามความต้องการของชุมชน บนพื้นฐานพบ. ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มาตรา 11 (3) ที่มุ่งประเด็นผู้สูงอายุมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการประกอบอาชีพ หรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม โดยใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลผู้สูงอายุและการแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุ โดยเฉพาะการพัฒนา ศักยภาพและความสนใจ มาพิจารณาที่จะกำหนดโครงการพัฒนาอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยมีพื้นฐานที่ต้องเป็นงานที่ไม่หักโหม พัฒนาทั้งทางร่างกาย และจิตใจ คลายความโดดเดี่ยว สร้างการเห็นคุณค่าและความสุขให้ผู้สูงอายุเป็นสำคัญ และสร้างคุณประโยชน์ให้กับส่วนรวม และพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดรายได้หรือสิ่งตอบแทนให้แก่ผู้สูงอายุ รวมไปถึงการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข ประสบความสำเร็จในการมีชีวิตช่วงวัยที่เข้าสู่ผู้สูงอายุในสังคมที่ยืดถือนานอย่างเหมาะสม เป็นสำคัญ

2. สมรรถนะในการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เป็นการสนับสนุนส่งเสริมการมีรายได้เพื่อ

มาช่วยเหลือตนเองและครอบครัว อันเป็นผลกระทบมาจากการดำเนินชีวิตในสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก โครงสร้างของครอบครัว การหย่าร้าง สภาพเศรษฐกิจ โอกาสในการศึกษา การทำงานมากกว่าหนึ่งงาน การทำงานของสตรี และรวมถึงภาวะวิกฤติช่วงวัยกลางคน และการมีชีวิตที่ยาวขึ้น เป็นการวางโครงสร้างการกำหนดสมรรถนะและการยกระดับความสามารถของผู้สูงอายุในการสร้างอาชีพและการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าที่เป็นทุนทางสังคมในชุมชน เช่น การทำผลิตภัณฑ์กลุ่มสินค้า ของใช้สิ้นเปลืองที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่ส่งผลในการส่งเสริมทางด้านเศรษฐกิจ โดยการพัฒนาสมรรถนะของผู้สูงอายุในชุมชนจะสามารถพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 ความรู้ สำหรับการพัฒนามูลค่าอาชีพในตำบลของผู้สูงอายุจะเป็นการเสริมสร้างความรู้เพื่อให้ผู้สูงอายุไปทำงานอดิเรก หรืออาชีพอิสระ แสวงหาที่พึ่งตนเองเพื่อเป็นการผ่อนคลายจิตใจ สร้างกิจกรรมไม่ใช้กำลังกายเกินไป ด้วยจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพิ่มความรู้เพื่อเพิ่มทักษะการจัดการตนเอง ด้านการจัดการกลุ่ม การจัดการการผลิตผลิตภัณฑ์ การจัดการการตลาด เป็นต้น

2.2 ทักษะ การให้การศึกษาอาชีพ (Career Education) เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถจัดทำแผนพัฒนาอาชีพของตนเองผ่านการจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาแก่ผู้สูงอายุในชุมชนมีการวางแผนเฉพาะตน เช่น การฝึกอบรมด้านอาชีพต่าง ๆ ที่ใช้ต้นทุนทางสังคมในชุมชนนั้น ผ่านกระบวนการกลุ่มที่คัดเลือกผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนของตน การสัมมนาอบรมเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารอาชีพ และการสร้างกระบวนการและระเบียบการปฏิบัติงานของกลุ่มในด้านต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตรและกิจกรรม การพัฒนาที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจของความแตกต่างทางวัฒนธรรม, การเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมด้านพฤติกรรมการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน อาทิเช่น การศึกษาดูงาน พัฒนากิจกรรม พัฒนาอาชีพ ด้วยการส่งเสริม ดูงาน พัฒนากิจกรรม ที่จะมาเพิ่มเบี่ยยังชีพด้วยการฝึกอบรมทำผลิตภัณฑ์กลุ่มสินค้า เครื่องใช้ภายในบ้าน ผ่านการทำความเข้าใจเรื่องการประกอบอาชีพ ด้วยความร่วมมือของหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบล และชมรมโรงงานที่มาจัดกิจกรรมรับผิดชอบทางสังคม โดยบริษัท Gutt มาช่วยในการพัฒนาชุมชน และกระตุ้นแรงจูงใจในการพัฒนาอาชีพด้วยการวางแผนใจ มีของสมนาคุณมอบให้ผู้ที่มีความสามารถ ให้สิทธิในการฝึกอบรมต่าง ๆ พัฒนาผู้ถ่ายทอดวิทยาการในชุมชน ในขณะที่แก้ปัญหาชุมชนเกี่ยวกับความขัดแย้งในตนเองของผู้สูงอายุ การแบ่งพรรคแบ่งพวกในชุมชน การขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง และการดูแลสิ่งแวดล้อมในชุมชน

2.3 ความสามารถ หรือทักษะคนดี เป็นการเพิ่มทักษะ (Up-Skill) และการเสริมทักษะใหม่ (Re-Skill) ตลอดช่วงอายุ (Life-Long Learning) อันเป็นระบบการเรียนรู้และพัฒนา (Learning & Development System) เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน ที่เป็นการพัฒนาเพิ่มต่อการเท่ากับ Set Zero ด้วยการพัฒนาศมรรถนะของผู้สูงอายุในชุมชน ถ้าเป็นไปได้ต้องการมีการสร้างโรงเรียนผู้สูงอายุ

3. แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพในตำบลของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัด พระนครศรีอยุธยา พบว่าเป็นการสร้างการให้ความรู้ความเข้าใจโดยมีวิทยากรมาให้ความรู้สร้างกิจกรรม ส่งเสริม สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้ว สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขพัฒนาไปสู่ความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริงในด้านต่าง ๆ เช่น 1) ด้านเศรษฐกิจ/รายได้ ต้องมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตามความต้องการของชุมชน และให้ผู้สูงอายุได้พัฒนาทักษะในการทำงานของตนเองให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น 2) ด้านความเป็นอยู่ ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคคลในชุมชน เช่น นักพัฒนา ชุมชน แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข มาให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพร่างกายให้กับผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ออกกำลังกายให้เหมาะสมตามวัย ทำกิจกรรมสันทนาการร่วมกัน และให้ผู้สูงอายุนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต 3) ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม สัมพันธภาพในครอบครัว ควรจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว ให้ผู้สูงอายุได้ไปท่องเที่ยวตามที่ต่าง ๆ ร่วมกับครอบครัว และให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถพิเศษร่วมกับบุคคลในครอบครัว 4) ด้านการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชน ควรจัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้นำความสามารถพิเศษของตนเอง มาเป็นวิทยากรให้กับเยาวชนในสถานศึกษาและคนในชุมชน ด้วยการจัดเวทีเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถและผลงาน ตามเทศกาลต่าง ๆ ของชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความต้องการในการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นไปตามความต้องการการพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุตามศักยภาพและความสนใจในชุมชน ที่มุ่งประเด็นผู้สูงอายุมีสิทธิที่จะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนในด้านการประกอบอาชีพ หรือฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทชุมชน เหมาะสมกับผู้สูงอายุในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย โดยมีพื้นฐานที่ต้องเป็นกิจกรรมที่สามารถค้นหาวัตถุดิบได้ในชุมชน

พัฒนาสุขภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ สร้างคุณประโยชน์ให้กับชุมชน และก่อให้เกิดคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดรายได้หรือสิ่งตอบแทนให้แก่ผู้สูงอายุ สอดคล้องกับกษม ชนะวงศ์ และคณะ (2565) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการเสริมสร้างคุณค่าและการพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจ มุ่งประเด็นสภาพปัญหาด้านการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ การเสริมสร้างคุณค่าให้ตนเองของผู้สูงอายุ ด้วยแบบประเมินการเห็นคุณค่าในตนเองและการพึ่งพาตนเองในผู้สูงอายุในด้านพฤติกรรม ความสามารถ และผลการกระทำ มีค่าเฉลี่ยในระดับที่สูง ผู้สูงอายุสามารถช่วยเหลือตนเองได้ เห็นคุณค่าในตนเองและสามารถพึ่งพาตนเองได้จากอาชีพเสริม ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น และชุมชนมีการพึ่งตนเอง ประกอบอาชีพ ทำนา ทำสวน ทำเกิดรายได้ โดยเฉพาะผู้สูงอายุวัยต้น อายุระหว่าง 60-70 ปี สุขภาพยังแข็งแรง พึ่งพาตนเองได้ ประกอบภารกิจต่าง ๆ ได้ และมีความภาคภูมิใจในตนเองสูง บางคน สามารถ แบ่งปันเงินทองให้ลูกหลานได้ มีผู้สูงอายุส่วนน้อย ที่ไม่ทำงาน ไม่หารายได้ แต่มีลูกหลานดูแล ดังนั้นการนำแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการเสริมสร้างคุณค่าและการพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจ ในการนำไปใช้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อช่วยส่งเสริม ให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพองค์รวมที่ดี จะสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สมรรถนะในการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการสนับสนุนส่งเสริมการมีรายได้เพื่อมาช่วยเหลือตนเองและครอบครัว อันเป็นผลกระทบมาจากการดำเนินชีวิตในสถานการณ์มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ด้วยการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถให้กับคนในสังคม สอดคล้องกับกมลพร กัลยาณมิตร (2565) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เปลี่ยนภาระเป็นพลัง ร่วมพัฒนาสังคม เป็นการเกิดขึ้นของการที่นโยบายไม่ตอบสนองปัญหาของชุมชน การขาดแคลนงบประมาณ และการบริหารจัดการที่ไม่ครอบคลุม ดังนั้นควรที่จะพัฒนาผู้สูงอายุด้วยการส่งเสริมการมีอาชีพและมีรายได้เพื่อให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายของผู้สูงอายุการส่งเสริมการรวมกลุ่มและและการสร้างความแข็งแรงขององค์กรผู้สูงอายุด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

3. แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพการพัฒนาตนเองสำหรับการสร้างอาชีพในตำบลของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องให้ความรู้ความเข้าใจโดยมีผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้สร้างกิจกรรม ส่งเสริม สนับสนุนการรวมกลุ่มอาชีพ ส่งเสริมกลุ่มอาชีพในท้องถิ่นที่มีอยู่แล้ว สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพ เพื่อสร้างความเข้มแข็งในอาชีพ รวมทั้งมีการติดตามประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขพัฒนาไปสู่ความต้องการ

ของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง สอดคล้องกับภารำพึง อริยะะ (2559) ศึกษาการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพของผู้สูงอายุเพื่อลดการพึ่งพาสังคม พบว่า ผู้ที่มีศักยภาพในการทำงานด้านหัตถกรรมและมีความพร้อมในการประกอบอาชีพสร้างรายได้ มีความต้องการรับการสนับสนุน ในรูปแบบเงินทุนประกอบอาชีพ การจัดหางานที่เหมาะสม และการสนับสนุนในการจัดการอบรมอาชีพ ส่วนรูปแบบการพัฒนาอาชีพของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ มี 4 ด้าน คือ การพัฒนาการตลาด การอบรมอาชีพ การสนับสนุนเงินทุนประกอบอาชีพ และการพัฒนารูปแบบของสินค้าและบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งการทดลองอบรมให้ความรู้ในเรื่องการตลาดอย่างง่ายให้แก่กลุ่มอาชีพผู้สูงอายุและผู้สูงอายุที่มีอาชีพและสนใจ

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอสรุปองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพในการพัฒนาดตนเองของผู้สูงอายุในชุมชนวัดยม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นการกำหนดสมรรถนะของการพัฒนากลุ่มอาชีพในตำบลของผู้สูงอายุ

เป็นการสนับสนุนส่งเสริมการมีรายได้เพื่อมาช่วยเหลือตนเองและครอบครัว โดยการพัฒนาศมรรถนะของผู้สูงอายุในชุมชนจะสามารถพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ความรู้ สำหรับการพัฒนากลุ่มอาชีพในตำบลของผู้สูงอายุจะเป็นการเสริมสร้างความรู้เพื่อให้ผู้สูงอายุไปทำงานอดิเรก หรืออาชีพอิสระ แสวงหาที่พึ่งตนเองเพื่อเป็นการผ่อนคลายจิตใจ สร้างกิจกรรมไม่ใช้กำลังกายเกินไป ด้วยจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพิ่มความรู้ เพื่อเพิ่มทักษะการจัดการตนเอง ด้านการจัดการกลุ่ม การจัดการการผลิตผลิตภัณฑ์ การจัดการการตลาด เป็นต้น

2. ทักษะการให้การศึกษาอาชีพ (Career Education) เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถจัดทำพัฒนาอาชีพของตนเองผ่านการจัดโครงการต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษาแก่ผู้สูงอายุในชุมชนมีการวางแผนเฉพาะตน ผ่านกระบวนการกลุ่มที่คัดเลือกผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนของตน การสัมมนาอบรมเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารอาชีพ และการสร้างกระบวนการและระเบียบการปฏิบัติงานของกลุ่ม

3. ความสามารถ หรือทัศนคติ เป็นการเพิ่มทักษะ (Up-Skill) และการเสริมทักษะใหม่ (Re-Skill) ตลอดช่วงอายุ (Life-Long Learning) อันเป็นระบบการเรียนรู้และพัฒนา (Learning & Development System) เป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาอาชีพให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สถาบันการศึกษาในท้องถิ่น ควรสนับสนุนในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการให้กับกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุแบบครบวงจรเช่น การผลิต การออกแบบผลิตภัณฑ์ การสร้างแบรนด์ สินค้าและการจัดการด้านตลาดตลาด การบัญชี เทคโนโลยีการผลิต การประชาสัมพันธ์

2. หน่วยงานภาครัฐควรจะเป็นผู้สนับสนุนและประสานงานให้มีการเชื่อมโยงกลุ่มอาชีพชนิดเดียวกันเข้าเป็นเครือข่าย เพื่อให้ได้มีการถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันได้ โดยมีการจัดการแลกเปลี่ยนความความรู้ การศึกษาดูงาน เป็นต้น

3. สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นควรเป็นที่ปรึกษาโครงการต่าง ๆ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของกลุ่มอาชีพผู้สูงอายุ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ด้วยความกรุณาจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ ในการให้โอกาสได้จัดทำงานวิจัยฉบับนี้ ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัย ให้ได้เป็นการหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ อันเป็นคุณูปการแก่วงการธุรกิจและวงการศึกษาสืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร กัลยาณมิตร. (2565). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เปลี่ยนภาระเป็นพลัง ร่วมพัฒนาสังคม. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, 7(2), 31-46.
- กษม ชนวงษ์ และคณะ. (2565). แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สูงอายุในการเสริมสร้างคุณค่าและการพึ่งพิงตนเองด้านเศรษฐกิจ. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 12(2), 191-203.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). (2565, 1 พฤศจิกายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 139 ตอนที่ 258 ง, หน้า 1-149.
- ภาราพิง อริยะ. (2559). *การพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพของผู้สูงอายุ เพื่อลดการพึ่งพาสังคม*. (รายงานการวิจัย) สำนักงานปลัดกระทรวง (สป.) : สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 10 จังหวัดสุราษฎร์ธานี.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.). (2559). *คู่มือบริหาร กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 การบริหารงบประมาณควบคุม ป้องกันและรักษาโรคเรื้อรัง (บริการควบคุมป้องกันและรักษา ผู้ป่วยโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง)*. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพลส จำกัด.
- สุภาวดี เทียนธาดา และคณะ. (2564). การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้ตนเองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ชายแดนจังหวัดพะเยา โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- World Health Organization. (1994). *Division of Mental Health. Life Skills Education for Children and Adolescents in Schools*. Geneva : World Health Organization.